

Грибок Елена, Застровская София. Стереотипные темы немецкоязычного бытового дискурса.

Статья посвящена исследованию стереотипов в немецкоязычном бытовом дискурсе. Обращено внимание на их культурные особенности. В статье приводится уточнение понятия “стереотипная тема”; выявляются критерии актуализации таких тем в коммуникативном процессе; систематизируется определение “стереотипные темы” немецкоязычного бытового дискурса; исследуется специфика автовосприятия немцев и их стереотипного отношения к проблемам, тематизирующихся в бытовом дискурсе на примере более детального анализа отдельных наиболее употребляемых из выявленных тем; осуществляется анализ языковых средств развертывания стереотипных тем в дискурсе; выясняется наличие тематических стереотипных высказываний среди определенного речевого материала. Среди имеющихся языковых средств, служащих для развертывания стереотипных тем, внимание фокусируется на лексических единицах для обозначения “тематических стереотипов”, свидетельствующих о национальной специфике картины мира немецкого лингвосообщества.

Ключевые слова: актуализация, бытовой дискурс, объективация, стереотипная тема, тематический стереотип.

Grybok Olena, Zastrovs'ka Sophia. Stereotypical Topics of English Everyday Discourse.

This article is devoted to the research of stereotypes in modern German everyday discourse. The attention is paid to their cultural peculiarities. The article deals with the definition of the term “stereotypical topics”, the criteria for the actualization of such topics in the communicative process, systematization of the “stereotyped topics” of German everyday discourse, examination of the specific features of self-perception of Germans and their stereotypical attitudes towards topical problems in everyday discourse as an example of a more detailed analysis of some mostly used topics. The analysis of linguistic resources in the deployment of stereotypical discourses was carried out. It defines the presence of thematic stereotypical statements which include the certain speech material. Among the available linguistic devices that are used to deploy the stereotypical topics, it focuses on the lexical units of the “thematic stereotypes” which certify the national specific of the worldview of German lingual community.

Key words: actualization, everyday discourse, objectification, stereotyped topic, themed stereotype.

УДК 811. 161.2'374.3

Ніна Данилюк

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИХ СЛОВНИКІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті звернуто увагу на важливість вивчення іноземних мов у єдності з матеріальними й духовними культурами народів. З'ясовано специфіку лінгвокраїнознавчих словників, що містять загальні та власні назви з національно-культурним змістом, а також довідкові матеріали, здійснено огляд найважливіших видань. Докладно описано українські лексикографічні праці, укладені викладачами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (“Україна в словах”, “Україна від А до Я”) та Львівського національного університету імені Івана Франка (“Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови”). Названо головний критерій добору одиниць – відображення національно-культурної інформації мовними засобами. Розглянуто структуру словникової статті, у якій наведено відомості про граматичні форми, усі значення, сполучуваність, сталі вислови, фразеологічні одиниці тощо. Указано на можливості використання лінгвокраїнознавчих робіт для вивчення студентами англійської, німецької, французької, української мов як іноземних у вищих навчальних закладах на заняттях із лінгвокраїнознавства, лексикології, перекладу, лінгвістичного аналізу тексту та ін.

Ключові слова: іноземна мова, культура народу, назви з національно-культурним змістом, лінгвокраїнознавчий словник.

Постановка наукової проблеми та її значення. Один із важливих підходів до вивчення рідної та іноземної мов – лінгвокраїнознавчий аспект, який передбачає ознайомлення з реаліями певних держав, історією, культурою, народними традиціями і звичаями, зафіксованими в мовних одиницях. У цьому аспекті велику роль відіграють спеціальні мовоукраїнознавчі словники.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Як відомо, лінгвокраїнознавчу теорію слова в російському мовознавстві створили й активно опрацьовували у 80-ті рр. ХХ ст. Є. Верещагін, В. Костомаров, А. Брагіна, Л. Воскресенська та інші дослідники. Було виокремлено лінгводидактичний підхід до культурологічної лексики й фразеології, укладено низку посібників та словників [1; 3–4]. В україністиці одиниці з національно-культурною семантикою насамперед розглядали в зіставному мовознавстві (Л. Бублейник, Л. Дяченко та ін.), у перекладознавстві (Р. Зорівчак), а наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. – в етнолінгвістиці (В. Жайворонок, С. Єрмоленко). Г. Онкович обґрунтувала опрацювання мовних засобів у складі лінгвоукраїнознавства [16]. У методиці викладання української мови в навчальних закладах сформувалися українознавча, соціокультурна лінії.

Зауважимо, що, попри певні досягнення, ще не здійснено комплексного наукового аналізу лексики української мови з національно-культурним змістом, не укладено достатньої кількості словників. Обмаль робіт вітчизняних учених, які стосуються лінгвокультурологічного або лінгвокраїнознавчого підходів до вивчення найбільш поширених англійської, німецької, французької мов (статті Л. Артеменко, С. Бондар, Т. Калинюк, В. Жирової та ін.). Незважаючи на читання курсів із лінгвокраїнознавства у вишах України, видано невелику кількість підручників і посібників, якими студенти можуть послуговуватися (співавтори О. Кудіна, А. Гапонів, М. Возна, Д. Євгененко, Б. Кучинський, О. Білоус, Н. Воронкова, О. Михайлова, Н. Шмиголь) [5; 7–8; 15].

Мета статті – з'ясувати можливості використання лінгвокраїнознавчих словників для вивчення англійської, німецької французької та української мов як іноземних студентами вищих навчальних закладів. Для цього виконано **завдання** моніторингу літератури, наявної в бібліотеці Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, а також здійснено огляд найважливіших лексикографічних робіт.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Звернемо увагу на те, що лінгвокраїнознавчий словник – це особливий різновид лексикографічної роботи. “Право входити до словника лінгвокраїнознавчого словника отримали одиниці мови, які мають національно-культурний фон, тобто якийсь набір додаткових відомостей та асоціацій, пов'язаних із національною історією і культурою...” [19, с. IV]. Серед них: 1) слова і словосполучення, які називають факти історії та культури, явища природи; 2) власні імена: топоніми, пов'язані з відомими історичними подіями, й антропоніми (імена історичних осіб, державних діячів, учених, письменників, міфічних, фольклорних і літературних персонажів); 3) назви загальновідомих творів літератури, образотворчого мистецтва, музики, театру й кіно. Один із головних критеріїв – відображення національно-культурного фону виділених назв у мовних одиницях (крилатих словах, фразеологізмах, прислів'ях і приказках тощо) [Там само, с. IV].

Наш моніторинг засвідчив, що в бібліотеці СНУ імені Лесі Українки, на жаль, відсутні українські лінгвокраїнознавчі словники (щоправда, укладачі реєстрів не ототожнюють поняття “лінгвокраїнознавство” і “мовоукраїнознавство”). Натомість є кілька російських лінгвокраїнознавчих лексикографічних робіт [18; 20–21; 25].

Зазначимо, що в Росії вийшла серія лінгвокраїнознавчих довідкових видань за редакціями А. Рума (М., 1980; 2000), Г. Чернова (Смоленськ, 1996), Л. Веденіної (М., 1997; 2008), Д. Мальцевої (М., 1998; 2001), Г. Томахіна (М., 1999; 2001) та ін., що містять лексику, пов'язану з культурою США, Великобританії, Франції, Німеччини, Росії [18; 25; 2; 24; 14; 20–21]. Г. Чернов, керівник авторського колективу й головний редактор словника “Американа”, писав, що його задум виник у 60-ті рр. ХХ ст. під час роботи в Секретаріаті ООН в м. Нью-Йорку. Тоді дослідник помітив, як міжнародні службовці та дипломати, повертаючись із відпустки, привозили гостинець – буханку чорного хліба. “Американський хліб зовсім не був схожим на російський. А пізніше з'явилось розуміння того, що й саме поняття хліба в американців абсолютно не збігалось з подібним поняттям у росіян. Гамбургери, франкфуртери, піца, хоч і мали європейські імена, принципово відрізнялися від

того, що було типовим для Німеччини або Італії. «Американська (конвеєрно-збірна) система виробництва» призвела до серйозної стандартизації цих страв та їхніх компонентів, а також їх американізації. І це не говорячи вже про хмарочоси Нью-Йорка, хайвеї та загальну автомобілізацію, про «штормові двері» й таке вікно в американському бунгало Лонг-Айленду, яке не можна «розкрити», а можна тільки підняти або опустити...» [26]. Досвід автора дав змогу виокремити реалії, важливі для вивчення мови й культури. У словнику «Американа» вміщено понад 20 000 статей, матеріали яких можна використати на заняттях із лінгвокраїнознавства, лексикології, перекладу, лінгвістичного аналізу тексту та ін. Корисні також додатки, у яких уміщено коротку довідку про США, карту країни, Державний Герб, Державний Прапор, Державний Гімн, назви найбільших міст, штатів та їх символи й герби, найменування одиниць національної валюти, імена та прізвища президентів, сталі вислови на позначення фактів історії США (хронологічна таблиця), найменування із системи законодавчої, виконавчої та судової влади, Сенату США, структури освіти, назви мір, ваги й температур [25]. Завдяки цьому видання має енциклопедичний характер і ним можуть послуговуватися фахівці в багатьох сферах.

Роботи Г. Томахіна «США: Лингвострановедческий словарь» (М., 1999) і «Великобритания: лингвострановедческий словарь» (М., 2001) постали насамперед у результаті перекладацької діяльності. До них уходять реалії, об'єднані в тематичні групи «Література», «Кіно», «Театр», «Живопис», «Музика», «Скульптура», «Архітектура», «Герої фольклору» та ін. [20–21]. Словники призначено для учнів старших класів шкіл, ліцеїв, гімназій, студентів інститутів та університетів.

У виданні А. Р. Рума «Великобритания: лингвострановедческий словарь» (М., 2000) представлено понад 10 000 словникових статей, заголовні одиниці яких містять відомості про суспільне життя Великобританії, державний лад, освіту, побут, традиції, види спорту тощо [18]. Головне його завдання – розкрити національно-культурні конотації, що містяться в підтексті загальних і власних назв. Тому він буде корисний насамперед для студентів, аспірантів і перекладачів.

Книга «Франция: лингвострановедческий словарь» (М., 1997) містить понад 7000 французьких слів та словосполучень, що називають поняття, пов'язані з особливостями суспільно-політичного, економічного й культурного життя Франції (у 2-му вид. за 2008 р. – 8000 одиниць). Тут уміщено також реалії, які стосуються щоденного життя французів (назви страв, напоїв, закладів громадського харчування, місць відпочинку тощо) [2]. Важливою рисою словника є те, що в ньому витлумачено походження і специфіку використання найменувань, уміщено коментар, потрібний на заняттях із лінгвокраїнознавства, лексикології, мовного аналізу тексту. Роботу супроводжує інформація довідкового характеру, яка буде корисною для філологів, перекладачів, журналістів, ділових людей.

У виданні «Немецко-русский лингвострановедческий словарь. Германия. Страна и язык» (М., 2001) зібрано слова і словосполучення сучасної німецької мови на позначення важливих реалій історії, географії, економіки, політики, літератури, фольклору, мистецтва, минулого й сучасного життя. Зокрема, тут містяться мовні одиниці, які відображають рослинний і тваринний світ Німеччини, історичні події, народні звичаї, прикмети, символіку чисел і кольорів, давні та нинішні свята, страви і напої традиційної кухні, типові етикетні фрази, національно специфічні жести, крилаті вислови літературного й фольклорного походження тощо [14]. Словник можуть використовувати студенти, аспіранти й викладачі для глибшого пізнання німецької лексики та фразеології, здійснення перекладів, мовностилістичного аналізу текстів різних жанрів (насамперед художніх і публіцистичних), а також фахівці різних галузей, які професійно послуговуються німецькою мовою.

Для укладачів мовоукраїнознавчого словника-довідника «Україна в словах» (К., 2004) також важливе було використання частини слів як знаків етнокультури, наявність у них національно-культурного забарвлення, уходження до складу сталих висловів. У роботі представлено 616 слів-лінгвокультурем – загальних і власних назв за 12 тематичними

розділами [22]. До першої частини ввійшли такі розділи: “Наша держава – Україна”, “Зі сторінок історії України”, “Місто, село. Громадські споруди. Установи”, “Хата, садиба”, “Страви і напої”, “Народні вірування”, “Християнське віровчення”, “Українське мистецтво і фольклор”, “Вбрання, головні убори, взуття, прикраси”, “Рослини”, “Тварини”. Нині триває робота над підготовкою до видання другої частини словника, у якій будуть такі розділи: “Родина”, “Людина як істота”, “Людина за соціальним і майновим станом”, “Небо, світила”, “Явища природи”, “Географічні об’єкти”, “Власні імена відомих людей”, “Власні назви географічних об’єктів”, “Абстрактні поняття”, “Часові зміни”, “Назви виміру”, “Назви творів художньої літератури і фольклору”.

Колектив авторів розробив принципи укладання, критерії добору і структуру словникової статті, яка, на їхню думку, найповніше відповідала б можливостям використання словника для навчання українських та іноземних студентів. У межах кожного розділу слова розміщені в алфавітному порядку, надруковані великими літерами з наголосом. У словниковій статті наведено основні форми, наприклад: **Мова** (ж. р.; Р. в. – мови; Кл. в. – мово; Н. в. мн. – мови; зм.-пест. – мовонька, мовочка). Далі містяться такі значення: Сукупність звукових знаків, за допомогою яких люди висловлюють свої думки; Здатність людини говорити, висловлювати свої думки; Те, що говорять, чийсь слова, вислови. Вони проілюстровані цитатою: *Найбільше і найдорожче добро в кожного народу – це його мова...* (Панас Мирний). Потім наведено стислу інформацію про виникнення людської мови, індоєвропейської мовної сім’ї, місце української мови в групі слов’янських мов, основні її риси. Указано на статус української мови як державної, використання і вивчення інших мов в Україні. Названо основні галузі науки та прізвища відомих українських науковців, які досліджували мови. Наведено означення-прикметники, з якими найчастіше поєднане заголовне слово, прислів’я із цим словом, сталі словосполучення і фразеологізми, напр.: *Мова – не полова; Слово до слова – зложиться мова; Пуста мова не варта доброго слова; Вести мову – “говорити”; Говорити різними мовами – “не розуміти один одного”; Знаходити спільну мову – “порозумітися”* та ін. [22, с. 52]. У деяких статтях уміщено загадки, народні прикмети. Така побудова статті дає змогу залучати словник до роботи на різних заняттях з іноземцями: для вивчення граматичних форм, пояснення змісту багатозначних слів, під час опрацювання текстів різної тематики.

Важливим завданням є ефективно використання в процесі вивчення іноземних мов безеквівалентної та фонові лексикі як носія інформації. Особливе місце серед таких одиниць займають власні назви. Викладачі кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка видають “Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови” (вип. 1–5. – Л., 2005–2006), матеріали досліджень публікують у збірнику наукових робіт “Теорія і практика викладання української мови як іноземної”. Мета словника – “подати різні тематичні групи національно значущих лексичних одиниць мови, ознайомити чужоземців із найвагомішими національними реаліями, позначеними власними назвами” [18, с. 30]. До окремих зошитів роботи ввійшли географічні, астрономічні й історичні найменування, назви політичних і громадських організацій, релігійних і державних свят, імена людей та клички тварин, що є важливими для іноземця носіями лінгвокраїнознавчої інформації. Так, випуск “Географічні назви” (автори – З. Мацюк, Н. Станкевич, О. Кровицька) містить 45 онімів на позначення населених пунктів (*Батурин, Запоріжжя, Канів, Київ, Львів* та ін.), історико-етнографічних регіонів України (*Бойківщина, Буковина, Волинь, Галичина, Гуцульщина, Закарпаття* та ін.), водойм (*Азовське море, Десна, Дніпро, Дністер, Дунай, Західний Буг, Південний Буг, Свितязь, Чорне море* та ін.), гірських масивів (*Говерла, Карпати, Чорногора*) [9]. Другий зошит – “Назви релігійних свят” (Л. Антонів) – наводить 14 номінацій, які входять до системи великих свят церковного календаря: *Благовіщення, Великдень, Вербна неділя, Зелені свята, Миколая, Петра і Павла, Покрова, Різдво, Стрітіння* тощо [10]. У третьому випуску словника – “Назви державних свят та пам’ятних дат” (Д. Добрусинець) – описано вісім найменувань національних свят і знаменних днів, які відзначають в Україні: *День Конституції України, День матері, День*

Незалежності України, День Соборності України, День української писемності та мови, Новий рік та ін. [11]. Четвертий зшиток “Астрономічні назви” (І. Процик, Г. Тимошик) уміщує 25 онімів: *Великий Віз, Волосожар, Дівка з відрами, Земля, Квочка, Коза, Косарі, Малий Віз, Місяць, Сонце, Стожари, Чумацький Шлях* тощо [12]. П’ятий випуск словника – “Власні імена людей” (В. Кужельюк, Д. Якимович-Чапран) – містить 16 найуживаніших серед українців імен: *Андрій, Богдан, Василь, Володимир, Галина, Ганна, Григорій, Іван, Катерина, Марія, Микола, Наталія, Оксана, Олена, Петро, Тарас* [13]. У шостому зшитку – “Назви пам’яток природи” (І. Процик) – буде презентовано 33 одиниці на позначення заповідників і парків. Триває робота над опрацюванням тематичної групи “Архітектурні пам’ятки” (Б. Сокіл, З. Василько) (див.: [17]).

У кожному виданні є стислі наукові статті про певні тематичні групи онімів, у яких поєднано лінгвістичну й культурологічну інформацію. У словнику вміщено мінімальний граматичний коментар: частина мови (іменник або іменникове словосполучення), закінчення, форма родового відмінка однини, рід, наведено похідні утворення. Ці матеріали корисні для вивчення іноземцями реалій української культури, їхніх морфолого-словотвірних особливостей, а доданими текстами можна послуговуватися для читання і перекладу.

Нещодавно вийшла ще одна укладена нами робота – “Україна від А до Я: мовокраїнознавчий міні-словник” (Луцьк, 2014). Вона містить загальні та власні назви, пов’язані з матеріальною і духовною культурою українців, розміщені в алфавітному порядку. Ці найменування наводять відомості про Україну як незалежну державу, її історію та сучасні реалії, назви етнографічних районів, національних та етнокультурних символів, традиційних обрядів, страв, музичних інструментів тощо. Для прикладу наведемо одну статтю: “**Хліб** – харчовий продукт, випечений із борошна. Хліб – це традиційний продукт для європейців. Українці здавна вживали хліб, печений із житнього борошна з додаванням дріждів, солі та води («чорний» або «сірий» хліб). Пшеничне тісто готували переважно в неділю або на великі свята: Різдво, Пасху, на родинні урочистості. В обрядах використовували такі різновиди хліба: коровбй (на весілля), калбч (на свята), пбска (на Великдень), «жайворонки», «голубкь» (на Сорок святих), «хресцн» (на Христопоклонну середу) та ін. У святкове пшеничне тісто клали багато яєць, цукру, масла, сушеного винограду, його готували в печі в спеціальному посуді. Звичайний хліб випікали в печі на капустиному або дубовому листі, згодом – у спеціальних формах. Нині хліб виготовляють на хлібо заводах, у пекарнях, рідше – вдома. Його печуть із житнього, житньо-пшеничного або пшеничного борошна з різними добавками. За способом випікання розрізняють формовий хліб (у хлібопекарських формах) і подовий (на хлібопекарських листах). Споконвіку хліб в українців був у великій пошані. Він символізує гостинність, добробут. Ним благословляють молодих на щасливе подружнє життя, вітають матір із новонародженим. Хлібом-сіллю на вишитому рушнику зустрічають шанованих гостей. Окраєць хліба беруть із собою як оберіг у далеку дорогу. Українці вважають хліб найбільшою святиною” [23, с. 71].

Наповнення словникових статей у розглянутих мовокраїнознавчих словниках дає змогу використовувати їх у роботі зі студентами і як джерело граматичних відомостей, і як покажчики усталеної сполучуваності, на основі якої виникають типові означення, порівняння, а також фразеологізми, прислів’я, приказки, загадки тощо, і як матеріали для отримання культурологічної інформації, і як посібники з текстами для читання. Лексикографічне опрацювання одиниць із національно-культурним змістом і їх залучення під час вивчення мов ми розглядали в кількох статтях [6; 27].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, лінгвокраїнознавчі словники дають змогу не лише зрозуміти основні значення лексем, про що студенти можуть дізнатися із загальномовних лексикографічних робіт, а й надають усю повноту семантичної структури мовної одиниці, мотивуючи її відомостями з культури та історії народу. Вони містять комплекс інформації про граматичні форми, сполучуваність, образні перенесення, фразеологічні одиниці – увесь національно-культурний фон, без якого неможливе глибоке

опанування іноземними мовами. Перспектива роботи у цій галузі полягає в активному використанні виданих лінгвокраїнознавчих лексикографічних робіт, а також у доборі одиниць із культурологічним змістом і продовженні укладання українських словників.

Джерела та література

1. Брагина А. А. Лексика языка и культура страны. Изучение лексики в лингвострановедческом аспекте : пособ. для студ. / А. А. Брагина. – М. : Рус. яз., 1981. – 176 с.
2. Веденина Л. Г. Франция : лингвострановедческий словарь / Л. Г. Веденина. – М. : Интердиалект+ ; АМТ, 1997. – 1078 с.
3. Верещагин Е. М. Лингвострановедческая теория слова : пособие для студ. / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Рус. яз., 1980. – 320 с.
4. Воскресенская Л. Б. Лингвострановедческая паспортизация лексики : пособие для студ. / Л. Б. Воскресенская. – М. : Изд-во Моск. гос. ун-та, 1985. – 120 с.
5. Гапонів А. Б. Лінгвокраїнознавство. Англomовні країни : підруч. для студ. ВНЗ / А. Б. Гапонів, М. О. Возна. – Вінниця : Нова кн., 2005. – 464 с.
6. Данилюк Н. О. Культурологічна лексика в сучасній українській мові та її лексикографічне опрацювання / Н. О. Данилюк // Наук. зап. НУ “Києво-Могилян. акад.”. Сер. “Філол. науки”. – 2004. – Т. 34. – С. 3–6.
7. Євгененко Д. А. Лінгвокраїнознавство німецькомовних країн : посіб. для студ. ВНЗ / Д. А. Євгененко, Б. В. Кучинський, О. М. Білоус, Н. Р. Воронкова. – Вінниця : Нова кн., 2008. – 416 с.
8. Кудіна О. Ф. Країна, де говорять німецькою : навч. посіб. з лінгвокраїнознавства / О. Ф. Кудіна. – Вінниця : Нова кн., 2002. – 344 с.
9. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 1 : Географічні назви / уклад. : О. В. Кровицька, З. О. Мацюк, Н. І. Станкевич ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : [б. в.], 2005. – 90 с. – (Теорія і практика викладання укр. мови як інозем.).
10. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 2 : Назви релігійних свят / уклад. Л. Антонів ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : [б. в.], 2006. – 67 с.
11. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 3 : Назви державних свят і пам'ятних дат / уклад. Д. Добрусинець ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : [б. в.], 2006. – 72 с.
12. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 4 : Астрономічні назви / уклад. : І. Процик, Г. Тимошик ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : [б. в.], 2006. – 140 с.
13. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 5 : Імена людей / уклад. : В. Кужелюк, Д. Якимович-Чапран ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : [б. в.], 2007. – 60 с.
14. Мальцева Д. Г. Германия. Страна и язык : немецко-русский лингвострановедческий словарь / Д. Г. Мальцева. – М. : Рус. словари ; Астрель, АСТ, 2001. – 406 с.
15. Михайлова О. Г. Лінгвокраїнознавство. Франкомовні країни : посіб. для студ. ВНЗ / О. Г. Михайлова, Н. В. Шмиголь. – Вінниця : Нова кн., 2009. – 216 с.
16. Онкович Г. В. Українознавство і лінгводидактика / Г. В. Онкович. – К. : Логос, 1997. – 105 с.
17. Процик І. Основні аспекти укладання лінгвокраїнознавчого словника власних назв української мови / Ірина Процик // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007. – Вип. 2. – С. 30–32.
18. Рум А. Р. Великобритания : лингвострановедческий словарь / А. Р. Рум, Л. В. Колесников, Г. А. Пасечник и др. ; ред. Е. Ф. Рогов. – 2-е изд., стереотип. – М. : Рус. яз., 2000. – 560 с.
19. Россия : Большой лингвострановедческий словарь / ред. Ю. Е. Прохоров. – М. : АСТ-ПРЕСС-КНИГА, 2009. – 736 с. ; ил. – (Фундаментальные словари).
20. Томахин Г. Д. Великобритания : лингвострановедческий словарь / Г. Д. Томахин. – М. : Астрель, АСТ, 2001. – 334 с.
21. Томахин Г. Д. США : лингвострановедческий словарь / Г. Д. Томахин. – М. : Астрель, АСТ, 2001. – 272 с.
22. Україна в словах : мовоукраїнознавчий словник-довідник : навч. посіб. / [упор. і кер. авт. кол. Н. Данилюк]. – К. : ВЦ “Просвіта”, 2004. – 704 с.
23. Україна від А до Я : мовоукраїнознавчий міні-словник / уклад. Ніна Данилюк. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 92 с.
24. Франция : Большой лингвострановедческий словарь / ред. Л. Г. Веденина. – М. : АСТ Пресс, 2008. – 976 с.
25. Чернов Г. В. Америка : англо-русский лингвострановедческий словарь / ред. Г. В. Чернов. – Смоленск : Полиграмма, 1996. – 1186 с.
26. Чернов Г. В. Об Америке [Электронный ресурс] / Г. В. Чернов. – Режим доступа : http://www.rubricon.com/about_america_0.asp
27. Danylyuk N. Lingvokultura leksiko en la instruado de denaskaj kaj fremdaj lingvoj / Nina Danylyuk // Internacia Pedagogia Revuo. – 2005. – P. 9–13.

Данилюк Ніна. **Возможности использования лингвострановедческих словарей для изучения иностранных языков.** В статье обращено внимание на важность изучения иностранных языков в единстве с материальными и духовными культурами народов. Определена специфика лингвострановедческих словарей, которые содержат нарицательные названия и имена собственные с национально-культурным содержанием, а также справочные материалы, осуществлен обзор наиболее важных изданий. Подробно описаны украинские лексикографические работы, составленные преподавателями Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки (“Україна в словах”, “Україна від А до Я: мовокраїнознавчий міні-словник”) и Львовского национального университета имени Ивана Франко (“Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови”). Назван основной критерий отбора единиц – отображение национально-культурной информации речевыми средствами, рассмотрена структура словарной статьи, в которой представлены сведения о грамматических формах, всех значениях, сочетаемости, устойчивых выражениях, фразеологических единицах и под. Указано на возможность использования лингвострановедческих работ для изучения студентами английского, немецкого, французского и украинского языков как иностранных в высших учебных заведениях на занятиях по лингвострановедению, лексикологии, переводу, лингвистическому анализу текста и др.

Ключевые слова: иностранный язык, культура народа, названия с национально-культурным содержанием, лингвострановедческий словарь.

Danyliuk Nina. **Possibilities of Using Linguistic Country Studies Dictionaries for the Purposes of a Foreign Language Aquisition.** The article pays attention to the importance of learning foreign languages together with material and spiritual cultures of peoples. Peculiar features of the linguistic country studies dictionaries that contain common and proper names that have national cultural semantic features have been revealed, relevant reference resources have been pointed out and the review of the most important published materials have been done. There have been thoroughly described the Ukrainian lexicographic works, compiled by the professors of the Lesya Ukrainka Eastern European National university (“Ukraine in Words”, “Ukraine from A to Я: a Language and Country Studies Mini-Dictionary”) and Ivan Franko Lviv National University (“Linguistic Country Studies Dictionary of the Proper Names of the Ukrainian Language”). There has been pointed out the main criterion for choosing the relevant units – the reflection of the national cultural information by language means. The structure of a dictionary entry has been presented as the one that contains the information about grammatical forms, all types of meanings, combinability, set expressions, phraseological units etc. The attention has been drawn to the possibilities of the effective usage the linguistic country studies works by the students of higher educational institutions who learn English, German, French, and Ukrainian as foreign languages at the lessons of linguistic country studies, lexicology, translation, linguistic text analysis etc.

Key words and phrases: foreign language, culture of a nation, names with national cultural semantic feature, linguistic country studies dictionary.

УДК 811.111'367.4

Iryna Kalynovska

LEXICO-SEMANTIC GROUP STABILITY OF MODERN ENGLISH NOUNS

Stability is known to be one of the features of linguistic norm, along with a tendency to differentiate variant realizations functionally and stylistically. At the syntactic level linguistic norm is sufficiently stable. Its evolutionary development is conditioned by the requirements of social communication, with significant changes that occur not in the set of syntactic means but in the way and frequency of their usage. The following article focuses on the main aspects of lexico-semantic group stability of high frequency Modern English nouns, being the heads of noun phrases used in English literary texts. The analysis is made with the help of statistic formulas of variation coefficient (V) and standard deviation (σ). The investigation reflects a widespread in language and speech preference law, according to which a small amount of units is used very often and carries a maximum functional capacity. The lower the variation coefficient of a language unit, the higher the language unit stability. According to that approach linguistic norm represents constructions that are actually used in language.

Key words: language norm, stability, lexico-semantic group, noun phrase.

Formulation of the research problem and its significance. The dynamic nature of language is well-known. Despite various reasons that cause language changes, they have a tendency to